

کتابشناسی فدک

کتابخانه اباذر نصر اصفهانی

پژوهشگران اسلامی و به ویژه مورخان درباره فدک کتاب‌ها، رسائل و مقالات متعددی به نگارش درآورده‌اند و هر یک با نگاه و بینش خود، به تحلیل ماجرای این باغ پرداخته‌اند. هر یک از این افراد در مورد ارث یا هبه و یا ملک شخصی بودن فدک برای دختر پیامبر ﷺ نظریاتی ارائه کرده‌اند. نوشتار زیر گزارشی از این آثار است که در چهار بخش کتب، مقالات، پایان نامه ها و نسخ خطی معرفی شده است. لازم به ذکر است منابعی که موضوع اصلی آن خطبه فدکیه بوده است، در این گزارش نیامده است.

کتابها

آن روز سرد، قباله فدک و پرسش‌های فرارو، علی لباف، تهران، منیر، ۱۳۸۸، ۱۵ص، رقعی.

اثبات فدک برای حضرت زهرا علیها السلام از طریق قاعده ید، اشرف پاک‌نیت، کاشان، قانون مدار، ۱۳۹۱ش، ۱۲۷ص، رقعی.

اختلاف الفقهاء فی تركة سيد الأنبياء عليهم السلام، محمدصغیر طیب سندی، قم، مجمع

- جهانی اهل بیت علیهم السلام، ۱۳۸۵ ش، ۳۱۲ ص، وزیری.
- اسرار فدک: محاکمه غاصبین فدک در کلام دختر وحی برای نسل‌های آینده، ناگفته‌های فدک و تحلیل اعتقادی تاریخ ماجرا، محمدباقر انصاری و سیدحسین رجایی، قم، الهادی، ۱۳۷۵ ش، ۲۳۰ ص، وزیری.
- اضواء الدرر الغوالی لایضاح غضب فدک و العوالی، بی‌نا، بی‌جا، ۲۴ ص، وزیری.
- ایلیا و فدک از زمان موسی علیه السلام: بازخوانی یکی از اسناد کهن درباره فدک، محمدحسین رحیمیان، قم، دلیل ما، ۱۳۸۵ ش، ۴۸ ص.
- پژوهشی در مسئله فدک، مرضیه شیرخدایی، تهران، شکوفه‌های دانش، ۱۳۹۰ ش، ۲۸۸ ص.
- تاریخ فدک، قادر عزیززاده، تبریز، یاران، ۱۳۹۰ ش، ۱۲۸ ص.
- تاریخ فدک، تحقیق کی آئینه می، وزیرعباس حیدری مظفرنگری، قم، مرکز جهانی علوم اسلامی، ۱۴۲۵ ق، ۴۳۱ ص.
- تقریر عن قضیة فدک لحظة بلحظة، محمدباقر انصاری، تعریب آ. مردانی پور و النعمانی، قم، موسسه انصاریان، ۱۴۳۳ ق، ۱۱۷ ص.
- ترجمه عربی کتاب: «گزارش لحظه به لحظه از ماجرای فدک» است.
- جور فلک و غضب فدک، ابوالفتح دعوتی، قم، ایام، ۱۳۸۱ ش، ۶۱ ص.
- حضرت زهرا علیها السلام و ماجرای غم‌انگیز فدک، ناصر مکارم شیرازی، مشهد، انجمن محبان الفاطمة علیها السلام، ۱۴۰۷/۱۳۶۵ ق، ۸۶ ص، رقعی.
- این کتاب با عنوان «الزهراء علیها السلام و قضیة فدک المؤمنة» به عربی ترجمه شده است.
- خطبه حضرت فاطمه زهرا علیها السلام و ماجرای فدک، حسینعلی منتظری، قم، بلاغت، ۱۳۷۴ ق، ۴۳۳ ص، وزیری.
- رازهای فدک، زین العابدین غلام، قم، نسیم حیات، ۱۳۸۴ ش، ۲۴۰ ص، رقعی.
- رونمایی از باغ فدک: شرح توصیفی و تاریخی فدک از صدر اسلام تا

سفر آیت‌الله هاشمی رفسنجانی، حمزه خلیلی، تهران، شرکت انتشاراتی اساتید
قلم تهران، ۱۳۹۰ش، ۹۲ص.

سرزمین مغصوب، فدک، علی اصغر لشکری، قم، سبط اکبر، ۱۳۸۵ش،
۱۸۴ص، رقعی.

السقیفة و فدک، أبوبکر أحمد بن عبد العزیز الجوهری (المتوفی سنة
۳۲۳هـ)، رواية عزالدین عبد الحمید بن ابی الحدید المعتزلی (المتوفی سنة ۶۵۶
هـ)، تقدیم و جمع و تحقیق: محمد هادی الأمینی، تهران، مکتبه نینوی الحدیثه،
۱۵۲ص، وزیری.

سوگنامه فدک، سید محمدتقی تقوی، ویرایش و تنظیم: مهدی جعفری،
تهران، مؤسسه تحقیقاتی فرهنگ‌گی جلیل، انتشارات الزهراء علیها السلام، ۱۳۷۲ش،
۱۳۶ص، وزیری.

صدای فاطمی فدک، محمدباقر انصاری زنجانی و سیدحسین رجایی، قم،
دلیل ما، ۱۳۸۲ش، ۸۳ص، رقعی.

ظلمات فاطمة الزهراء علیها السلام فی السنة والآراء، عبدالکریم عقیلی، بیروت،
موسسه اعلمی، چاپ ۲، ۱۴۲۱ق، ۳۸۰ص، وزیری.

عبور از تاریکی: پژوهشی در «غصب اموال» صدیقه طاهره فاطمه
زهرا علیها السلام در سال یازدهم هجری، علی لباف و عدنان درخشان، تهران، منیر،
۱۳۸۵ش، ۱۴۴ص، رقعی.

علی بن ابی طالب علیه السلام و رمز حدیث فدک، حسین غیب غلامی هرساوی،
قم، دلیل ما، ۱۳۸۰ش، ۱۲۸ص، رقعی.

۳۸۳ فاطمه علیها السلام و فدک، اعظم اسماعیلی، تهران، نور گیتی، ۱۳۸۸، ۹۱ص.

فاطمه علیها السلام و فدک، محمد حسین ضیائی بیگدلی، قم، دارالعلم، ۱۳۸۰ش،
۱۶۰ص، رقعی.

فدک، میرزا جواد تبریزی، قم، دارالصدیقه الشهبده علیها السلام، ۱۳۸۲ش، ۱۱۰ص، وزیری.

- فدک، سید احمد حسینی، قم، مجمع خیریه سیده النساء علیها السلام، ۱۴۱۵ق، ۲۳ص،
رقعی.
- فدک، حسن رضازاده مقدم، مشهد، آستان قدس رضوی، شرکت به نشر،
۱۳۸۳ش، ۹۴ص.
- فدک، حسین اوسطی، تهران، چاپ و نشر بین الملل، ۱۳۸۳ش، ۷۶ص، پالتویی.
- فدک، عبدالهادی علوی، قم، آل‌البت علیها السلام، لإحياء التراث، ۱۴۲۸ق، ۱۲۷ص،
رقعی. (زبان روسی)
- فدک، سیدمحمدحسن الموسوی القزوينی الحائری، تحقیق محمد باقر
المقدسی، با مقدمه عبد الفتاح عبد المقصود، قاهره، ۱۳۹۷ق، ۲۳۴ص، جیبی
- فدک ابعادها، دلالاتها و امتداداتها، عبدالمجید فرج الله، قم، محبین،
۱۴۲۹ق، ۴۴۸ص، وزیری.
- فدک از غصب تا تخریب، غلامحسین مجلسی کوبائی، قم، دلیل ما، ۱۳۸۸ش،
۳۰۷ص، وزیری.
- فدک به روایت شیعه و سنی، نامیق صفی زاده (بوره‌ک‌بی)، تهران، بوره‌ک‌بی
(مرکز نشر پژوهش‌های ایران‌شناسی)، ۱۳۸۶ش، ۱۲۳ص.
- فدک در تاریخ، سیدمحمدباقر صدر، ترجمه محمود عابدی، تهران،
۱۳۶۰ش، ۱۹۶ص، رقی.
- فدک در فراز و نشیب: پژوهشی در مورد فدک در پاسخ به یک دانشور
سنی، سید علی حسینی میلانی، قم، الحقایق، ۱۳۸۶ش.
- فدک ذوالفقار فاطمه علیها السلام، سید محمد واحدی، قم، مسجد جمکران،
۱۳۷۹ش، ۲۰۰ص، رقی.
- فدک فی التاریخ، سید محمد باقر الصدر، النجف الأشرف، المطبعة
الحیدریة، ۱۳۷۴ق، ۱۶۸ص، وزیری؛ بیروت، دارالتعارف، ۱۹۸۰م؛ تهران،
مؤسسة البعثة، ۱۹۸۵م، ۱۴۸ص، وزیری.
- این کتاب با مشخصات زیر به انگلیسی نیز ترجمه شده است:

Fadak in history, by Muhammad Baqir as- Sadr; revised by Abdul -
Jabbar Sharara; Abdullah al – Shahin, Qum: Ansariyan Publications,
۲۰۰۶

همچنین به زبان کردی نیز با مشخصات زیر ترجمه شده است:
فه دهک له میژ وودا، به پینووسی موحه ممه د باقر سه در؛ کیلولینه وه عه
بد ولجه بارشه راره؛ وه رگیرانی له عه ره بی- یه وه عه بدو ثرحمان هه ولیری،
۱۴۲۱ق.

فدک فی الماضی والحاضر، عبدالله الیوسف، بیروت، دارالهادی، ۱۴۲۲ق،
۱۴۴ص.

فدک فی التاریخ. التشیع و الاسلام. بحث حول المهدي، محمدباقر صدر،
اعداد و تحقیق لجنة التحقیق التابعة للمؤتمر العالمی للامام الشهید الصدر، قم،
مرکز الابحاث و الدراسات التخصیصه للشهید الصدر، ۱۴۲۱ق، ۱۷۷ص.

فدک قراءه فی صفحات التاریخ، عبدالجلیل مکرانی، قم، دارالهدی،
۱۴۲۷ق، ۸۸ص، رقی.

فدک قصه مظلومیت، زهرا جوان بخت و نسیم میلانی فر، تبریز، آموزش و
پرورش، ۱۳۷۴ش.

فدک للزهراء، سید محمود غریفی بحرانی، قم، دارالحفظ للتراث البحرانی،
۱۴۲۷ق، ۳۲ص، جیبی.

فدک: مرثیه ای که دوباره باید خواند، محمود صلواتی، قم، مرکز نشر علوم
دانشگاهی معارف اسلامی فاضل، ۱۳۷۹ش، ۱۰۰ص، رقی.

فدک معتبرترین سند تاریخ، سیدعلیرضا حسینی، قم، دلیل ما، ۱۳۸۰ش، ۳۸۵
ص، جیبی.

فدک نامه، بهلول پورهت مرکید، مرند، بهلول پورهت مرکید، ۱۳۸۲ش،
۳۸ص.

- فدک نحلة النبي ﷺ سيد محمد حسن حائري قزوینی، ترجمه سيد احمد علم الهدی، تهران، مدرسه چهل ستون، ۱۳۵۷ش، ۱۹۲ص، جیبی.
- این کتاب به تجزیه و تحلیل مسئله فدک با ذکر جزئیات قضیه پرداخته است. این کتاب ترجمه کتاب «هدی الملة الى ان فدک من النحلة» است.
- فدک والعوالی او الحوائط السبعة فی الکتاب و السنة والتاریخ والادب، محمدباقر حسینی جلالی، قم، دبیرخانه کتاب سال ولایت، ۱۳۸۴ش، ۷۱۹ص، وزیری.
- فدک و بازتاب‌های تاریخی و سیاسی آن، علی اکبر حسینی، قم، کنگره هزار شیخ مفید، ۱۳۷۲ش، ۵۴ص، وزیری.
- فدک و حقیقة النزاع بین الصدیق و الزهراء رضی الله عنهما، محمد یحیی سالم عزان، دمشق، دار الثقافة و التراث، ۲۰۰۸م، ۱۰۸ص.
- فدک و زهراى اطهر ﷺ، قادر عزیززاده، تبریز، احرار، ۱۳۸۹ش، ۶۴ص.
- فدک و فاطمه ﷺ، السید علی عباس الموسوی، بیروت، دارالهادی، ۱۴۲۰ق، ۲۴۰ص، وزیری.
- فدک و فاطمة ﷺ قصة جهاد الزهراء ﷺ، علی-عباس الموسوی، بیروت، دارالهادی، ۱۴۲۰ق، ۲۴۰ص.
- گزارش لحظه به لحظه از ماجرای فدک، محمد باقر انصاری، قم، دلیل ما، ۱۳۸۱ش، ۸۰ص، رقعی.
- ماجرای فدک، سید احمد فالی، قم، کانون نشر اندیشه‌های اسلامی، ۱۳۷۱ش، ۸۸ص، رقعی. ۳۸۶
- مسئله فدک و حدیث انا معاشر الانبیاء لانورث، سیدعلی حسینی میلانی، قم، الحقائق، ۱۳۸۵ش، ۸۸ص، رقعی.
- مظلومیتی به وسعت تاریخ (غصب فدک)، نویسنده مصطفی ملک‌نیا، قم، سیمای دوست، ۱۳۹۱ش، ۹۶ص.

الموسوعة الكبرى عن فاطمة الزهراء، اسماعیل نصاری زنجانی خوئینی، جلد دوازدهم، ۱۳۸۶ش، ۲۷۵ص، وزیری. تمام مطالب و اسناد جلد دوازدهم از الموسوعة الكبرى عن فاطمة الزهراء به حادثه فدک و نحوه انتقال آن به مالکیت حضرت زهرا علیها السلام و سپس غصب شدنش در عصر خلیفه اول مربوط می‌گردد. مطالب در ذیل این عناوین تدوین شده است: تعریف و بررسی فدک، اعطای فدک به فاطمه، غصب فدک و تحولات این سرزمین بعد از غصب شدن. نویسندگان با تفحص در متون روایی و گزارش‌های تاریخی، اطلاعات دست اولی را در زمینه این موضوع شناسایی کرده است. به‌طور مثال، وی در موضوع غصب فدک به نقل ۳۵۱ حدیث و متن تاریخی می‌پردازد.

نقش تاریخی و سیاسی فدک همراه با متن کامل خطبه حضرت زهرا علیها السلام
محمدباقر صدر؛ ترجمه علی‌اکبر حسینی و حسین عمادزاده، مشهد، موسسه انتشارات فدک، ۱۴۰۰ق، ۳۴۴ص.

وضعیت حقوقی فدک، سوده حامدتوسلی، تهران، ممتاز، ۱۳۸۲ش، ۲۰۸ص.
هدی الملة الى ان فدک نحلة، سیدمحمدحسن قزوینی حائری، به کوشش سیدمرتضی رضوی و باقر مقدسی، قاهره، دارالمعلم، ۱۹۷۶م، ۲۳۱ص، وزیری؛ نجف اشرف، الحیدریه، ۱۳۵۲ق، ۷۶ص، رقی.

مقاله‌ها

«از رحلت تا شهادت»، سید مهدی علیزاده موسوی، پیام زن، شماره ۵۵، مهر ۱۳۷۵ش، صص ۳۶-۳۸.

«از فدک چه می‌دانیم؟»، سید علیرضا جعفری، فرهنگ کوثر، شماره ۱۸، شهریور ۱۳۷۷ش، صص ۲۶-۲۹.

«أضواء الدرر الغوالی لإيضاح غصب فدک و العوالی»، حسن بن محمد بن - علی - المهلبی (۸۴۰ق)، تحقیق احمد محمودی، تراثنا، سال ۱۹، شماره ۳-۴، رجب - ذوالحجه ۱۴۲۴ق، صص ۳۵۱-۴۲۶.

- «ام ایمن: شاهدهی بر مدعای فدک»، شهربانو دلبری، فقه و تاریخ تمدن، شماره ۱۲، تابستان ۱۳۸۶ش، صص ۴۷-۶۲.
- «بررسی مسئله غصب فدک»، حامد کنعانی مقدم، سخن جامعه، شماره ۲، زمستان ۱۳۹۰ش، صص ۹۳-۱۰۳.
- «بررسی مسئله ملک فدک با رویکرد فقهی - حقوقی»، فهیمه ملک زاده، نامه الهیات، شماره ۲، بهار ۱۳۸۷ش، صص ۸۴-۹۸.
- «پژوهشی درباره فدک»، علی اصغر رضوانی، شمیم یاس، شماره ۸۶، اردیبهشت ۱۳۸۹ش، صص ۱۸-۲۰.
- «دیداری از فدک»، احمد حیدری، پیام زن، شماره ۲۰۰، آبان ۱۳۸۷ش، صص ۴۲-۵۱.
- «فدک»، جعفر انواری، مسجد، شماره ۲۸، مهر و آبان، ۱۳۷۵ش، صص ۷۶-۸۰.
- «فدک»، رضا استادی، دانشنامه امام علی علیه السلام، صص ۳۴۵-۴۰۲.
- «فدک»، رضا استادی.
- این مقاله در مجموع مقالات «فدک خمسه طیبه، دعای ندبه، امامت، حضرت عبدالعظیم»، قم، قدس، ۱۳۸۳ش، صص ۲۴-۷۳ چاپ شده است.
- «فدک»، عبدالفتاح عبدالمقصود.
- این مقاله در کتاب «آراء علماء مصر المعاصرین حول الشیعه الامامیه» به کوشش سیدمرتضی رضوی، بیروت، دارالهادی، ۱۹۹۸م. صص ۱۳۶-۱۴۱ چاپ شده است.
- «فدک: اموالی که از اهل بیت پیغمبر صلی الله علیه و آله غصب شد»، علی احمدی میانجی، مکتب تشیع، شماره ۱۱، خرداد ۱۳۴۳ش، صص ۳۳۶-۳۵۶.
- «فدک از پیامبر صلی الله علیه و آله تا خلافت»، مجید جعفرپور، سراج منیر، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۰ش، صص ۱۱۳-۱۳۰.
- «فدک چه شد؟»، پرسمان، شماره ۵، دی ۱۳۸۱ش، ص ۲۱.
- «فدک در گذر تاریخ»، علی اکبر مهدی پور، میقات حج، شماره ۶۴، تابستان ۱۳۸۷ش، صص ۱۹۷-۲۱۰.
- «فدک، سایه سار حاکمیت اهل بیت علیهم السلام»، غلامرضا گلی زواره، پیام زن، شماره ۶۸، آبان ۱۳۷۶ش، صص ۱۶۲-۱۷۵.

- «فدک سمبل حکومت»، محمود صلواتی، صفیر، شماره ۱۷-۱۸، اردیبهشت - خرداد ۱۳۹۰ش، ص ۸-۹.
- «فدک صحنه پیکارهای سیاسی»، جعفر سبحانی، درس‌هایی از مکتب اسلام، شماره ۲۰۰، مرداد ۱۳۵۵ش، صص ۱۴ - ۱۸.
- «فدک صدقه نیست»، عبدالله جوادی آملی، میقات حج، شماره ۶۸، تابستان ۱۳۸۸ش، صص ۱۴۵ - ۱۵۲.
- «فدک فریادی فراتر از میراث»، مریم عزتی، پاسدار اسلام، شماره ۳۳۹، اسفند ۱۳۸۸ش، صص ۳۶ - ۳۸.
- «فدک، نماد مظلومیت اهل بیت (علیهم‌السلام)»، محمدتقی رهبر، میقات حج، شماره ۳۴، زمستان ۱۳۷۹ش، صص ۱۵۸ - ۱۸۵.
- «فدک و واکنش فاطمه (علیها‌السلام)»، عبدالحمید بن هبه‌الله ابن‌ابی‌الحدید، ترجمه محمود مهدوی‌دامغانی، امام علی (علیه‌السلام)، هفتاد و هشت مقاله تاریخی، روایی، عرفانی و ادبی درباره امیرمؤمنان (حمید یزدان پرست، تهران، اطلاعات، ۱۳۸۸ش)، صص ۶۷۵ - ۶۸۲.
- «فدک یک سند تاریخی»، جعفر انواری، کوثر، شماره ۶، شهریور ۱۳۷۶ش، صص ۷۵-۷۹.
- «فرازهایی حساس از زندگانی امیرمؤمنان (علیه‌السلام): داستان فدک»، جعفر سبحانی، درس‌هایی از مکتب اسلام، شماره ۱۲، آذر ۱۳۵۴ش، صص ۲۴ - ۲۷.
- این مقاله، اولین مقاله از سلسله مقالات با عنوان «فرازهایی حساس از زندگانی امیرمؤمنان (علیه‌السلام)» نوشته آیت الله جعفر سبحانی است که طی ۸ شماره مجله، حوادث مربوط به «فدک» را بررسی کرده است. این مقالات از شماره مربوط به آذر ۱۳۵۴ تا مرداد ۱۳۵۵ش به صورت پیوسته آمده است. عناوینی که در این هشت شماره از مجله انتخاب شده عبارت‌اند از: داستان فدک؛ انگیزه‌های تصرف فدک؛ فدک در کشاکش گرایش‌ها و سیاست‌های متضاد؛ پرونده فدک در معرض افکار عمومی؛ داوری نهایی درباره فدک؛ برگ‌های دیگری از پرونده فدک؛ پرونده فدک نقص نداشت؛ فدک صحنه پیکارهای سیاسی.
- «فقه الخلاف عند العلامة شرف الدین فدک - نموذجا»، فقه اهل‌البیت،

- سال ۱۰، شماره ۳۸، ۱۴۲۶ق/۲۰۰۵م، ص ۲۴۱-۲۷۰.
- «کتاب فی مقال: فدک فی التأریخ (عرض و تخلص لکتاب الشهد السعید: محمد باقر صدر)»، الهادی، شماره ۳۸، سال ۱۳۵۸ق، صص ۳۹ - ۴۶.
- «ماجراهای فدک»، شمسی واقفزاده، فردوسی، شماره ۲۰ - ۲۱، مرداد و شهریور ۱۳۸۳ش، صص ۴۱ - ۴۴.
- «ماجرای فدک»، نعمت‌الله صفری فروشانی، پرسمان، شماره ۱۱، مرداد ۱۳۸۲ش، صص ۴ - ۷.
- «ماجرای فدک»، علی محمد بشارتی، میقات حج، شماره ۶۴، تابستان ۱۳۸۷ش، صص ۲۱۱ - ۲۴۰.
- «مناظره ابن ابی‌الحدید المعتزلی مع علی بن الفارقی و بعضهم فی امر فدک»، عبدالحمید بن هبة‌الله ابن‌ابی‌الحدید.
- این مقاله در «مناظرات فی العقائد و الاحکام»، تهران، البلاغ، ۱۴۲۰ق، صص ۲۱۴ - ۲۱۶ چاپ شده است.
- «مناظره ابن ابی‌الحدید المعتزلی مع النقیب ابی جعفر البصری العلوی فی امر فدک»، عبدالحمید بن هبة‌الله ابن‌ابی‌الحدید.
- این مقاله در «مناظرات فی العقائد و الاحکام»، تهران، البلاغ، ۱۴۲۰ق، صص ۲۱۷ - ۲۱۹ چاپ شده است.
- «مناظره امیر المومنین علیه السلام مع ابی بکر فی شأن فدک»، عبدالله حسن.
- این مقاله در «مناظرات فی العقائد و الاحکام»، تهران، البلاغ، ۱۴۲۰ق، صص ۱۸۵ - ۱۹۰ چاپ شده است.
- «مناظره عمر بن عبدالعزیز مع مشائخ اهل الشام فی امر فدک».
- این مقاله در «مناظرات فی العقائد و الاحکام»، تهران، البلاغ، ۱۴۲۰ق، صص ۲۰۱ - ۲۰۳ چاپ شده است.
- «مناظره فاطمة الزهراء علیها السلام مع ابی بکر فی امر فدک»، عبدالله بن ابی‌قحافه ابوبکر.
- این مقاله در «مناظرات فی العقائد و الاحکام»، تهران، البلاغ، ۱۴۲۰ق، صص ۱۹۱ - ۱۹۷ چاپ شده است.
- «هماهنگی در اخبار فدک»، سیدحسن فاطمی موحد، حدیث حوزه، شماره

۲، بهار و تابستان ۱۳۹۰ش، صص ۸۴ - ۱۰۳.

پایان نامه

فدک، تاریخچه و سرگذشت آن، مرضیه شیرخدایی، پایان نامه کارشناسی ارشد، به راهنمایی نهلا غروی نائینی و مشاوره مجید معارف، دانشکده الهیات، فلسفه و معارف اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرکزی تهران، ۱۳۷۹ش، ۲۹۲ص.

فدک در آینه تاریخ، محمدرضا محمدی، پایان نامه سطح سوم حوزه، به راهنمایی رجیبی و مشاوره رضوی، مرکز مدیریت حوزه علمیه قم، ۱۳۸۹ش، ۱۸۵ص.

فدک و مسایل حقوقی آن، فاطمه آجورلو، پایان نامه کارشناسی، به راهنمایی مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران - مدرسه حضرت عبدالعظیم علیه السلام (شهر ری)، ۱۳۸۴ش.

نسخه خطی

أنوار الهدایة فی مبحث فدک والقرطاس ودفع بعض شبهات الناس، مولوی محمد أنور بن نور الدین محمد الأكبر آبادی، زنده در ۱۱۹۲ق، (مأخذ: الذریعة، جلد ۲، ص ۴۴۷)

درر اللالی فی حجة دعوی البتول لفدک والعوالی، حسین بن یحیی بن ابراهیم بن علی الدیلمی (۱۱۴۹ - ۱۲۴۹ق)، نسخه فی جامع الغریبة، رقم ۹۶ مجامیع، (مأخذ: مصادر الفكر العربی الإسلامی فی الیمن، ص ۲۴۱)

الدرة الحیدریة، سید محمد حسین بن حسین بخش، الزیدی نسا، النوکانوی الهندی بلدا، المولود فی ۱۲۹۰ق، هند.

رسالة فی فدک، سید علی بن دلدار علی الرضوی النصیر آبادی (ت ۱۲۹۵ق)، (مأخذ: الذریعة، جلد ۱۶، ص ۱۲۹)

رسالة فی قصة الفدک، جعفر بن بکیر بن جعفر الخیاط، (مأخذ: الذریعة، جلد ۱۶، ص ۱۲۹)

شواهد فدک. سیداکرم علی. (۱۲۳۷ ق). (مأخذ: الذریعة. ج ۱۴، ص ۲۴۴)

- عين اليقين في بحث فدك وغصبها، طبع في الهند، (مأخذ: الذريعه، جلد ١٥، ص ٣٧٤)
- كتاب فدك والخمس، لأبي محمد الأطروش، الحسن بن علي بن الحسن بن عمر بن علي بن الحسين بن علي بن أبي طالب عليه السلام، المتوفى سنة ٣٠٢ أو ٣٠٤ق؛ (مأخذ: الذريعه، جلد ١٦، ص ١٢٩)
- كتاب فدك والكلام فيه، للشيخ طاهر غلام أبي الجيش، (مأخذ: الذريعه، جلد ١٦، ص ١٢٩)
- كتاب فدك، لعبدالرحمن بن كثير الهاشمي، مولى عباس بن محمد بن علي بن عبدالله بن العباس، (مأخذ: الذريعه، جلد ١٦، ص ١٢٩)
- كتاب فدك، لأبي طالب عبيدالله بن أبي زيد أحمد بن يعقوب بن نصر الأنباري، المتوفى ٣٥٦ق، (مأخذ: الذريعه، جلد ١٦، ص ١٢٩)
- كتاب فدك، لأبي الحسين يحيى بن زكريا النرماشيري، (مأخذ: الذريعه، جلد ١٦، ص ١٢٩)
- كتاب فدك، لأبي الجيش مظفر بن محمد بن أحمد البلخي الخراساني، المتوفى ٣٦٧ق، (مأخذ: الذريعه، جلد ١٦، ص ١٢٩)
- كتاب فدك، لأبي إسحاق إبراهيم بن محمد بن سعيد بن هلال بن عاصم بن سعد بن مسعود الثقفي، أصله كوفي (المتوفى ٢٨٣ق)، (مأخذ: الذريعه، جلد ١٦، ص ١٢٩)
- كشف الظلمات في مبحث فدك والرد على «آيات البيئات»، زبان اردو، (مأخذ: الذريعه، جلد ١٨، ص ٤١)
- كشف ظلمات، در مبحث فدك، زبان اردو (مأخذ: الذريعه، جلد ١٨، ص ٤١)